

Dvůr Králové nad Labem, farní kostel svatého Jana Křtitele

Stručná historie

Dvůr patřil mezi věnná města královen. Přesné datum jeho založení není známé. Archeologické nálezy řadí založení mezi lety 1200 až 1230. Poprvé se písemně Dvůr zmiňuje roku 1270. Ať se díváme z kterékoliv strany na město nelze přehlédnout kostel sv. Jana Křtitele, jemuž dominuje štíhlá věž. Jedná se o stavbu vrcholu české Václavovy gotiky osmdesátých let 14. století, která nahradila románskou stavbu z druhé

čtvrtiny 13. století. Na jihovýchodě se z ní, dochovala ještě část apsidy (kněžiště). Na západě pak s kostelem sousedí nejzachovalejší část hradebních zdí, vystavěných patrně na konci 13. století. Při přestavbě kostela koncem 14. století bylo vystavěno dnešní trojlodí a v 15. století presbytář. Roku 1588 byla přistavěna tzv. Dořina předsíň a roku 1644 od druhého patra dostavěna věž. V letech 1893-1900 byl kostel regotizován stavitelem Thýnem podle projektu P. Schmoranze. Poslední významné vnější opravy se uskutečnily v roce 1988 a interiéru v roce 2007.

Stavba je orientovaná. Přestavěná byla v novogotickém slohu. Pravoúhlý presbytář na východě je proti trojlodí nižší a zúžený. Na jižní straně se k středu loď přimyká předsíň s hlavním vstupem a blíže k západní straně čtyřhranná vysoká věž. Za ní na jihozápadním nároží kostela je polygonální věžička, která při novogotické přestavbě nahradila šikmé kryté schodiště. Ve věžičce je schodiště na kůr, do věže kostela a věžní kobky. Světlo sem proniká štěbinovými okny. Na severní straně je k presbytáři přimknutá nevelká zákristie. Zdivo je hladce omítnuté. Výrazným prvkem jsou opěráky z kamenných kvádrů, kamenná nároží věže,

ostění oken a dveří. Opěráky zdíva a lomená okna lodě dokládají vztah kostela ke gotickému a novogotickému slohu.

Hlavní průčelí

V hlavním průčelí, na jižní straně kostela, je štíhlá čtyřhranná věž dokončena roku 1644. V roce 1894 při přestavbě dosáhla své současné výšky 64 m. V jejím vrcholu je kamenný ochoz pro strážného věže. Ten měl na této úrovni věže i svůj byt. Věž je završena šestibokou jehlancovou helmicí krytou měděným plechem. Na špici věže se třpytí zlacená makovice s křížem, ve které jsou uloženy dokumenty a památky z doby přístavby věže v roce 1873 a opravy kostela v roce 1988. Pod bytem pověžního je hodinový stroj z novější doby a zvonice s okny krytými žaluziemi. Nároží věže zdobí hřebenové kamenné ostění.

Věž

uchovává svá tajemství Rukopisu královédvorského, který zde dne 16. 9. 1817 "nalezl" Václav Hanka. U paty věže je z boku tzv. Dóřina předsíň s hlavním vchodem. Předsunutá předsíň má široký půlkruhový portál s profilovaným kamenným ostěním bez dalších ozdob. Předsíň pro matky v šestinedělí nechala na svůj náklad postavit Dorota Hložická koncem 16. století. Stranou Dóřiny předsíně blíž k presbytáři se nalézají boční dveře, které jsou pozůstatkem vstupu do křestní kaple, která zde v minulosti byla přistavena a stála tu do roku 1897. Na protilehlé severní straně kostela je další menší vstup, proražený při pozdějších přestavbách. Severní strana kostela byla prakticky součástí městského opevnění, které v těchto místech vybíhalo z pravidelného oválu. To je i důvodem malého počtu oken z této strany kostela.

Střecha

Střechy obou částí, lodě a presbytáře, jsou sedlové pokryté čtvercovými šablonami bonnského šindele. Vztyčeny jsou cca pod úhlem 45°. Ve hřebenu lodě je malá jehlancová věžička s lucernou pro sanktusový zvonek. Ozdobena menší zlacenou bání, hvězdou a srpkem měsíce, symbolem Panny Marie. Ve střechě je několik světlíků pro osvětlení podkroví. Střecha zákristie je pultová rovněž kryta šablonami.

Okna

Kostel je prosvětlen několika tvary oken, presbytář třemi okny s půlkruhovými oblouky připomínajícími dobu románskou. Jedním oknem na straně východní a dvě na jižní. V lodi kostela jsou

okna převážně s lomenými obloukem, dvě jsou z jihu, dvě ze západu, jedno ze severu a jedno malé kruhové okno s kružbou je na východní straně. Okna mají malé tabulky z čirého skla osázená v děleném kovovém rámu. U zákristie a přístupové chodby kůru jsou okna obdélná.

Lod'

Křížovou klenbu trojlodí podpírá čtveřice štíhlých a vysokých válcových sloupů. Křížová klenba dodává celému prostoru impozantní dojem. Po obvodu stěn lodě mezi konzolami klenebních žeber jsou lunety biblických výjevů. Varhanní kruchta spočívá na arkádovém ochozu tvořeného šesticí sloupů.

Triumfální oblouk

Přechod mezi presbytářem a lodí tvoří vítězný oblouk s typickým gotickým zalomením. Na boku oblouku je umístěna kazatelna. Luneta v jeho vrcholu zobrazuje motiv ukřižování Krista.

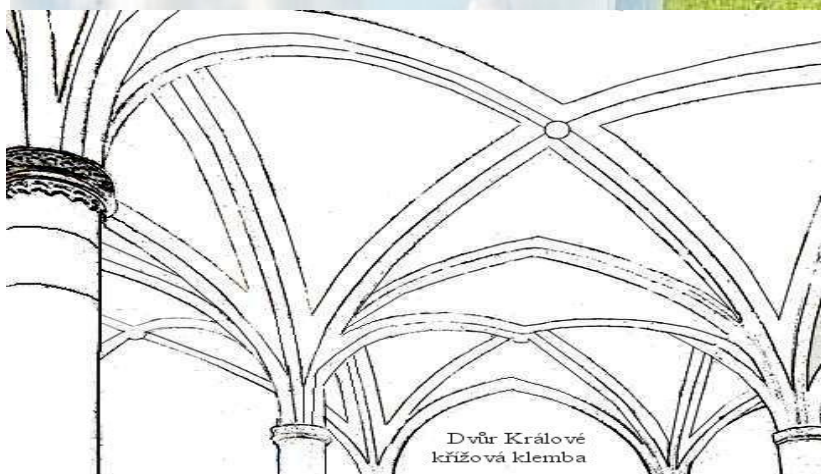
Kněžiště

Kněžiště má půdorys obdélníkový. Strop je zaklenut křížovou klenbou. Žebra klenby jsou zvýrazněna tmavým odstínem barvy. Prostor kněžiště prosvětluje trojice oken. Na stěnách jsou nakresleny výjevy, které se váží k ochraně města při vpádu švédských vojsk za třicetileté války. Na severní stěně kněžiště je možné vstoupit do zákristie. Kamenné ostění dveří má obdélníkový tvar.

Inventář

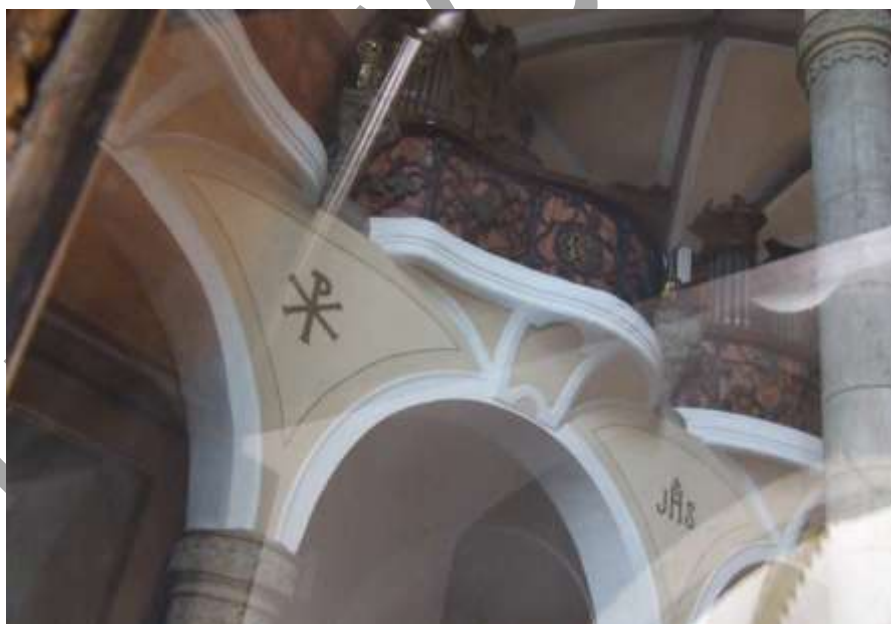
Hlavní oltář je sloupová architektura z r. 1674, podobně i kazatelna je v raně barokním slohu. Socha Madony v prosklené vitríně na oltáři je pozdně gotická ze začátku 16. století. Právě k ní se vztahuje příběh z doby třicetileté války, kdy oddíl švédského vojska přijel od města vybrat výpalné. Představitelé města odmítli vojsko do města vpustit a výpalné zaplatit. Rozezlený důstojník ve vzteku řal šavlí po soše madony stojící na mostě. Poté se nad městem a okolím snesla neproniknutelná mlha. Oddíl Švédů se zalekl a skoče na koně odjel, více se pro výpalné nevrátil. Od té doby obyvatelé Dvora Králové uznávali Panu Marii jako ochránkyni města. Po stranách madony jsou sošky andělů z dílny J. F. Pacáka. Obraz sv. Jana Křtitele od J. Hellicha z roku 1867 a bohatě zdobená cínová křtitelnice z r. 1500. Kříž s Kristem v nadživotní velikosti je z doby kolem r. 1740. Většina postranních oltářů v lodi a také křížová cesta jsou z období novogotické přestavby.

Pseudobarokní oltář Pražského Jezulátka je z roku 1945 bohatě zdobené lavice lidu, radních a představitelů cechů jsou ranně barokní. Starší inventář kostela se dochoval jen díky tomu, že se kostelu občas vyhnuly požáry, které město často sužovaly. Zvonice věže nese tři zvony. Největší zvon Svatý Jan váží 30 q a pochází z roku 1505, zvon Čapek jinak též " Poledník " je z roku 1540 a váží 4q, nejmenší zvon tzv. " umíráček " váží 3q a byl odlit roku 1508. Před první světovou válkou zde bývalo sedm zvonů z toho jeden v sanktusové věžičce.

Dvůr Králové nad Labem, farní kostel Jana Křtitele

Dvůr Králové kostel – soška P. Marie